

Przemysław Domagała¹, Krzysztof Masło²

Polsko-tajwańskie porozumienie o współpracy prawnej w sprawach karnych³

Streszczenie

Intensyfikacja stosunków polsko-tajwańskich spowodowała konieczność poszerzenia bazy prawnej współpracy. Dnia 18 lutego 2021 r. weszło w życie Porozumienie między Biurem Polskim w Tajpej a Biurem Przedstawicielskim Tajpej w Polsce o współpracy prawnej w sprawach karnych, podpisane w Tajpej dnia 17 czerwca 2019 r. Jego stronami są biura przedstawicielskie Polski i Tajwanu. Nie jest ono umową międzynarodową w rozumieniu Konwencji wiedeńskiej o prawie traktatów. Zostało transponowane do polskiego porządku prawnego ustawą z dnia 16 grudnia 2020 r. o zasadach współpracy prawnej w sprawach karnych między Rzeczpospolitą Polską i terytorium, do którego stosuje się prawo karne należące do właściwości Ministra Sprawiedliwości Tajwanu. Porozumienie dotyczy wzajemnej pomocy prawnej, ekstradycji, przekazywania osób skazanych, informacji o prawie i praktyce jego stosowania, wymiany informacji niezbędnych do ścigania i zapobiegania przestępstwom, w tym przestępstwom o charakterze terrorystycznym. Przyspiesza i upraszcza postępowanie w tych sprawach. W szczególności przewiduje bezpośrednią komunikację polskiego i tajwańskiego organu centralnego (w obydwu wypadkach są to ministerstwa sprawiedliwości), w tym na poziomie eksperckim. Z powyższych względów, w ocenie autorów, Porozumienie może być efektywnym instrumentem współpracy w sprawach karnych.

Kluczowe słowa

Tajwan, międzynarodowa współpraca w sprawach karnych, ekstradycja, wzajemna pomoc prawna, przekazywanie skazanych.

---

¹ Dr Przemysław Domagała, współpracownik Katedry Prawa Międzynarodowego i Europejskiego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego, sędzia.

² Dr Krzysztof Masło, adiunkt w Katedrze Prawa Międzynarodowego i Europejskiego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego, prokurator.

³ Artykuł wyraża wyłącznie osobiste poglądy autorów.

1. Wstęp

Mechanizmy współpracy w ściganiu karnym są tak stare jak stara jest państwowa funkcja karania. Jeśli sprawca przestępstwa uciekł i schronił się poza terytorium, na którym popełnił przestępstwo lub tam znajdują się dowody przestępstwa, uzyskanie pomocy w jego osądzeniu jest możliwe tylko na zasadzie wzajemności. W związku z tym, w miarę intensyfikacji kontaktów międzynarodowych między danymi terytoriami współpraca międzynarodowa w sprawach karnych, pierwotnie i historycznie oparta na zasadzie grzeczności międzynarodowej, staje się coraz bardziej sformalizowana i oparta na instrumentach prawnych⁴. W tę tendencję wpisuje się rozwój stosunków polsko-tajwańskich. Dnia 18 lutego 2021 r. weszło w życie Porozumienie między Biurem Polskim w Tajpej a Biurem Przedstawicielskim Tajpej w Polsce o współpracy prawnej w sprawach karnych, podpisane w Tajpej dnia 17 czerwca 2019 r., zwane dalej Porozumieniem⁵. Celem niniejszego artykułu jest ustalenie, czy Porozumienie może być instrumentem efektywnie wspomagającym polsko-tajwańską współpracę w sprawach karnych.

Status prawny Porozumienia jest szczególny, gdyż nie zawarto go między dwoma państwami wzajemnie uznającymi się międzynarodowo, lecz między przedstawicielstwami handlowymi Polski i Tajwanu właściwymi w sprawach promowania współpracy polsko-tajwańskiej, a mianowicie Biurem Polskim w Tajpej i Biurem Przedstawicielskim Tajpej w Polsce. Biura te nie są jednak instytucjami prywatnymi. Biuro Polskie w Tajpej jest podmiotem publiczno-prawnym (Minister Spraw Zagranicznych wskazuje, że jest to „jednostka organizacyjna podległa ministrowi ds. zagranicznych, mająca siedzibę poza granicami RP”⁶). Także nazwa Porozumienie (ang. *Agreement*) nie wskazuje na prywatnoprawny charakter tego instrumentu, gdyż Polska jest stroną 1602 umów międzynarodowych o nazwie „porozumienie”⁷. Tak też jest nazwany polsko-tajwański instrument o współpracy w zakresie unikania podwójnego opodatkowa-

---

⁴ T. Gardocka, (w:) L. Gardocki (red.), *Prawo karne międzynarodowe. Zarys systemu*, Warszawa 2017, s. 250.

⁵ Porozumienie zostało opublikowane w Dz. U. z 2021 r., poz. 230.

⁶ Obwieszczenie Ministra Spraw Zagranicznych z dnia 3 lipca 2018 r. w sprawie wykazu jednostek organizacyjnych podległych Ministrowi Spraw Zagranicznych lub przez niego nadzorowanych (M.P. z 2018 r., poz. 662).

⁷ Internetowa Baza Traktatowa MZS (<https://traktaty.msz.gov.pl/>, dostęp w dniu 25 lipca 2022 r.).

nia⁸. Tym niemniej z uwagi na nieuznanie przez Polskę państwowości Tajwanu Porozumienie nie jest umową międzynarodową w rozumieniu ustawy z dnia 14 kwietnia 2000 r. o umowach międzynarodowych. Fakt ten powoduje doniosłe skutki w sferze prawa międzynarodowego publicznego i prawa krajowego. Do Porozumienia nie stosuje się zatem wprost – wynikających z Konwencji wiedeńskiej z dnia 23 maja 1969 r. o prawie traktatów (dalej: KWPT)⁹ i międzynarodowego prawa zwyczajowego – norm prawa traktatów, w tym w szczególności reguł dotyczących obowiązywania i wykładni traktatów oraz ich wygaszania. Wszelkie kwestie związane ze stosowaniem umowy mogą być wyjaśniane jedynie w drodze bezpośrednich konsultacji i rokowań między właściwymi organami Polski i Tajwanu. Brak waloru umowy międzynarodowej wyklucza możliwość poddania Porozumienia pod jurysdykcję międzynarodowych organów sądowych. Nie będąc umową międzynarodową Porozumienie nie podlegało procedurze ratyfikacji, a więc w sferze prawa krajowego nie korzysta w razie kolizji z pierwszeństwa przed ustawą na mocy zasady *lex superior derogat legi inferiori*. Zyskuje ono w polskim porządku prawnym walor normatywny tylko dzięki ustawowej transpozycji. Dlatego też ewentualne zakończenie jego obowiązywania dokonać się powinno w drodze uchylecia ustawy implementującej, nie zaś w drodze procedury wypowiedzenia charakterystycznej dla umowy międzynarodowej.

W związku z tym zostało zawarte w formule przyjętej dla polsko-tajwańskiego porozumienia o unikaniu podwójnego opodatkowania, tj. w trybie, na zasadach i z następstwami określonymi w opinii Rady Legislacyjnej z dnia 13 lutego 2015 r.¹⁰ Z opinii tej wynika, że w stosunkach z Tajwanem uwzględnić należy szczególne potrzeby stosunków międzynarodowych. Z tego względu możliwe jest zawarcie porozumienia między biurami przedstawicielskimi Polski i Tajwanu, a następnie przyjęcie ustawy transponującej je do prawa polskiego i zapewniającej jego wykonanie (polski alternat porozumienia stanowi załącznik do ustawy).

---

⁸ Porozumienie między Warszawskim Biurem Handlowym w Tajpej a Biurem Gospodarczym i Kulturalnym Tajpej w Warszawie w sprawie unikania podwójnego opodatkowania i zapobiegania uchylaniu się od opodatkowania w zakresie podatków od dochodu wraz z Protokołem, podpisane w Tajpej dnia 21 października 2016 r. stanowiące załącznik do ustawy z dnia 15 grudnia 2016 r. o zasadach unikania podwójnego opodatkowania oraz zapobiegania uchylaniu się od opodatkowania w zakresie podatków od dochodu stosowanych przez Rzeczpospolitą Polską i terytorium, do którego stosuje się prawo podatkowe należące do właściwości Ministra Finansów Tajwanu (Dz. U. z 2016 r., poz. 2244).

⁹ Vienna Convention on the Law of Treaties, UNTS vol. 1155, p. 331.

¹⁰ <https://radalegislacyjna.gov.pl/dokumenty/opinia-z-13-lutego-2015-r-w-sprawie-sposobu-prawnego-uregulowania-unikania-podwojnego>, dostęp w dniu 25 lipca 2022 r.

2. Charakterystyka głównych postanowień Porozumienia

Porozumienie poprzedzone jest preambułą wskazującą, że zostało zawarte w celu usprawnienia współpracy prawnej w sprawach karnych oraz określającego jej zasady: wzajemny szacunek oraz poszanowania praw człowieka i rządów prawa. Wartości te są podzielane zarówno przez Polskę jak i przez Tajwan. Preambuła może być użyteczną wskazówką przy interpretacji Porozumienia¹¹.

Porozumienie ma w założeniu kompleksowo regulować współpracę w sprawach karnych. Dotyczy tylko spraw karnych należących do właściwości sądów i Prokuratury (art. 2 ust. 1¹²), a więc współpracy procesowej w sprawach karnych *sensu largo*. Użyte w tytule Porozumienia pojęcie sprawy „karnej” dookreślające jego zakres przedmiotowy nie zostało zdefiniowane. Ze względów pragmatycznych (rozwiązania przyjęte w Porozumieniu wydatnie przyspieszają i upraszczają postępowanie, co ma znaczenie z punktu widzenia prawa stron do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki) nie należy interpretować go wąsko. Uznać zatem należy, że zakres przedmiotowy Porozumienia obejmuje wszelkie sprawy, w których ma lub może mieć zastosowanie Kodeks postępowania karnego (aspekt procesowy), czyli takie, w których właściwe są lub mogą być sądy karne, Prokuratura, Ministerstwo Sprawiedliwości (aspekt ustrojowy). Chodzi tu zatem nie tylko o sprawy o przestępstwa, ale także o wykroczenia¹³ (w tym przestępstwa i wykroczenia skarbowe) oraz w przedmiocie odpowiedzialności podmiotów zbiorowych. Porozumienie ma zastosowanie w postępowaniu prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora, oraz rozpoznawczym i wykonawczym, prowadzonym przez sąd. Nie dotyczy ono spraw karno-administracyjnych, gdyż przepisy tej gałęzi prawa przewidujące różnego rodzaju *sui generis* kary pieniężne nakładane na różnego rodzaju podmioty w tym osoby fizyczne nie należą do prawa karnego nawet w najszerszym znaczeniu¹⁴. Praktyka pokaże jak pojęcie „sprawy karnej” rozumie strona tajwańska.

Zakres przedmiotowy Porozumienia jest szeroki. Obok klasycznych instrumentów współpracy, takich jak wzajemna pomoc prawna obejmują-

---

¹¹ M. H. Hulme, Preambles in Treaty Interpretation, *University of Pennsylvania Law Review* 2016, tom 164, nr 5, s. 1303–1330.

¹² Przepisy powołane bez bliższego określenia odnoszą się do Porozumienia.

¹³ Choć z uwagi na zasadę proporcjonalności w praktyce wykorzystanie Porozumienia w sprawach wykroczeniowych będzie bardzo rzadkie (jeśli w ogóle kiedykolwiek nastąpi).

¹⁴ A. Marek, *System Prawa Karnego*, Tom 1. Zagadnienia ogólne, Warszawa 2010, s. 45, nb. 116.

ca w szczególności doręczenia¹⁵, ekstradycja i przekazywanie osób skazanych, Porozumienie reguluje udzielanie informacji o prawie i praktyce jego stosowania oraz udzielanie informacji dotyczących ścigania i zapobiegania przestępstwom. Większość przepisów Porozumienia zredagowano w sposób ramowy, co ma zapewnić jego trwałość i elastyczność. Ta technika legislacyjna oznacza, że w kwestiach szczegółowo nieuregulowanych w Porozumieniu zastosowanie mieć będą przepisy prawa krajowego Polski i Tajwanu. Tym niemniej w zakresie, w którym Porozumienie reguluje określone szczegółowe kwestie inaczej niż ogólna regulacja przewidziana w prawie krajowym, będzie mieć w stosunku do niej pierwszeństwo jako *lex specialis*.

Dla praktyki szczególnie ważne jest to, że Porozumienie nie określa w żaden sposób przesłanek odmowy wykonania wniosku dotyczącego współpracy w sprawach karnych pozostawiając Polsce i Tajwanowi pełną swobodę w tym zakresie. Oznacza to, że w Polsce pełne zastosowanie mieć będą przepisy Kodeksu postępowania karnego określające, kiedy obligatoryjnie odmawia się, a kiedy fakultatywnie może odmówić współpracy z partnerem zagranicznym¹⁶.

Porozumienie nie daje też jakichkolwiek uprawnień osobom fizycznym i podmiotom prywatnym, ani co oczywiste ich nie odbiera (art. 2 ust. 2). Przez podmioty prywatne należy rozumieć – zgodnie z praktyką stosowania języka prawnego odnoszącego się do współpracy międzynarodowej w sprawach karnych – osoby prawne oraz jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, w szczególności spółki i przedsiębiorstwa, stowarzyszenia przedsiębiorców oraz organizacje *non-profit*, które nie sprawują władzy publicznej¹⁷.

Porozumienie nie narusza zobowiązań Polski wynikających z członkostwa w Unii Europejskiej (art. 1 ust. 3). Podporządkowane jest ono polskim zobowiązaniom unijnym i w razie ewentualnej sprzeczności zobowiązania te mają pierwszeństwo, a działanie lub zaniechanie podjęte w ich wykonaniu nie może być uznane za naruszenie Porozumienia. Postanowienia Porozumienia nie mogą być przywoływane lub interpre-

---

¹⁵ Wskazać należy, że doręczenie jest aktem jurysdykcji tak samo, jak inne czynności procesowe (S. Steinborn, Komentarz aktualizowany do art. 613 Kodeksu postępowania karnego, teza 2. Lex/el), a więc nie może być wykonywane za granicą w sposób dowolny.

¹⁶ Art. 588 § 2 i 588 § 3 pkt 3 k.p.k., art. 604 § 1 k.p.k., art. 604 § 2 pkt 1–6 k.p.k.

¹⁷ Por. art. 2 lit. f Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/794 z dnia 11 maja 2016 r. w sprawie Agencji Unii Europejskiej ds. Współpracy Organów Ścigania (Europol), zastępujące i uchylające decyzje Rady 2009/371/WSiSW, 2009/934/WSiSW, 2009/935/WSiSW, 2009/936/WSiSW i 2009/968/WSiSW, OJ L 135, 24 maja 2016 r., s. 53–114.

owane, ani w całości, ani też w części, w sposób pozwalający na unieważnienie, zmianę lub naruszenie w inny sposób zobowiązań Polski wynikających z traktatów ustanawiających Unię Europejską oraz pierwotnego i wtórnego prawa Unii Europejskiej. W praktyce kwestie europejskie trzeba będzie brać pod uwagę przede wszystkim w kontekście ochrony danych osobowych i wydawania obywateli UE na Tajwan.

Szczególne znaczenia nabiera ta problematyka w kontekście orzeczenia Trybunału Sprawiedliwości UE w sprawie *Petruhhin*¹⁸, a także kolejnych orzeczeń Trybunału ustanawiających ścieżkę postępowania przy wydawaniu obywateli UE do państw trzecich¹⁹. W sprawie *Petruhhin* Trybunał orzekł, że zgodnie z jednolitą linią orzecniczą TS zakazując wszelkiej dyskryminacji ze względu na przynależność państwową, art. 18 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej wymaga równego traktowania osób znajdujących się w sytuacji objętej zakresem stosowania Traktatów²⁰. W konsekwencji, gdy do państwa członkowskiego, do którego przemieścił się będący obywatelem innego państwa członkowskiego obywatel Unii, wniosek o ekstradycję skierowało państwo trzecie, z którym to pierwsze państwo członkowskie zawarło umowę o ekstradycji, to pierwsze państwo powinno powiadomić państwo członkowskie, którego obywatelem jest dana osoba i w stosownym przypadku na żądanie tego ostatniego państwa przekazać mu tego obywatela zgodnie z przepisami decyzji ramowej Rady 2002/584/WSiSW w sprawie europejskiego nakazu aresztowania²¹. O ile Polska i żadne inne państwo członkowskie UE nie uznaje państwowości Tajwanu, to jednak zasada wykładni zgodnej z prawem UE nakazuje interpretować ustawę z dnia 16 grudnia 2020 r. o zasadach współpracy prawnej w sprawach karnych między Rzeczpospolitą Polską i terytorium, do którego stosuje się prawo karne należące do właściwości Ministra Sprawiedliwości Tajwanu w świetle orzecznictwa TSUE. Ponadto wynika to wprost z art. 2 Porozumienia. Zgodnie z tym przepisem terytorium, do którego stosuje się prawo karne należące do właściwości Ministra Sprawiedliwości Tajwanu należy traktować na równi z państwem obcym dla potrzeb stoso-

¹⁸ Wyrok TSUE (wielka izba) z dnia 6 września 2016 r., *Petruhhin*, C-182/15, ECLI:EU:C:2016:630.

¹⁹ Wyrok TSUE z dnia 10 kwietnia 2018 r., *Pisciotti*, C-191/16, ECLI:EU:C:2018:222; wyrok TSUE z dnia 13 listopada 2018 r., *Raugevicius*, C-247/17, ECLI:EU:C:2018:898; wyrok TSUE (wielka izba) z dnia 2 kwietnia 2020 r., C-897/19 PPU, ECLI:EU:C:2020:262; wyrok TSUE (wielka izba) z dnia 17 grudnia 2020 r., C-398/19, ECLI:EU:C:2020:1032.

²⁰ Wyrok TSUE (wielka izba) z dnia 6 września 2016 r., *Petruhhin*, § 29.

²¹ Tamże, § 50.

wania przepisów karnych, w tym regulujących postępowanie ze stosunków międzynarodowych lub odpowiedzialność za przestępstwa popełnione za granicą. Także samo Porozumienie, choć nie jest umową międzynarodową, powinno być traktowane jak umowa międzynarodowa zawsze wtedy, gdy wynika to z odrębnych uregulowań.

Na podstawie Porozumienia Polska i Tajwan ustanowiły organy centralne dla jego wykonywania. W Polsce z mocy art. 593 i 613 k.p.k. jest to Minister Sprawiedliwości zarówno dla postępowań należących do właściwości sądów jak i prokuratur²². Także po stronie tajwańskiej jest to Minister Sprawiedliwości. Stosownie do art. 1 ust. 2 Porozumienia Biuro Polskie w Tajpej i Biuro Przedstawicielskie Tajpej w Polsce wymieniać się będą informacjami o nazwie i danych kontaktowych organu lub organów centralnych, a także o wszelkich zmianach w tym zakresie. Rozwiązanie pozwalające na wskazanie tego lub innego podmiotu jako organu centralnego wyznaczonego zgodnie z właściwym prawem krajowym bez zmiany Porozumienia jest wyrazem pragmatyzmu i elastyczności stron²³.

Porozumienie przewiduje zasadę bezpośredniej współpracy organów centralnych (art. 8 ust. 1). Eliminacja pośrednictwa MSZ ma na celu przyspieszenie i uproszczenie obrotu. Jest spójna z art. 613 § 1 *in fine* k.p.k., zgodnie z którym Minister Sprawiedliwości porozumiewa się z mającymi siedzibę za granicą obcego państwa za pośrednictwem ministra właściwego do spraw zagranicznych jedynie „w miarę potrzeby” (art. 593 k.p.k. takiego pośrednictwa w ogóle nie przewiduje). Dla porządku dodać należy, że gdyby po stronie polskiej występowały dwa organy centralne (np. Minister Sprawiedliwości i Prokurator Generalny) nie wpłynęłoby to na jakość współpracy. Gdyby strona tajwańska skierowała wniosek do organu niewłaściwego nie zostałby on zwrócony, lecz przekazany zgodnie z właściwością, a to z uwagi na wynikającą z Porozumienia zasadę niezwłoczności współpracy (art. 11 ust. 1), od której można odstąpić tylko gdyby jej realizacja utrudniała toczące się postępowanie²⁴. Rozpoznanie sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki służy realizacji zasady prawdy materialnej i jest jedną z gwarancji rzetelności procesu. Zbyt długi upływ czasu od chwili dokonania czynu zabronionego do chwili orzeczenia o nim

---

²² Gdy organem prowadzącym postępowanie przygotowawcze nie jest prokurator, a np. Policja, porozumiewanie z zagranicą należy do wyłącznej kompetencji prokuratora (S. Steinborn, Komentarz aktualizowany do art. 593 Kodeksu postępowania karnego, tezy 5–6).

²³ Nie można bowiem wykluczyć, że w przyszłości powołane przepisy k.p.k. zostaną znowelizowane, np. w ten sposób, że równorzędnym wobec Ministra Sprawiedliwości organem centralnym stanie się Prokurator Generalny.

²⁴ Zob. art. 604 § 3 k.p.k.

musi wywoływać negatywne konsekwencje dla tejże rzetelności²⁵. Realizując tę zasadę, w celu przyspieszenia postępowania po stronie wezwanej przed przekazaniem wniosku organy centralne rozważą, czy wniosek spełnia wymogi określone przez drugi organ centralny (art. 11 ust. 3 Porozumienia). Nadto przed przekazaniem wniosku organy centralne rozważą, czy jego wykonanie nie naruszałoby praw człowieka²⁶, suwerenności²⁷, bezpieczeństwa²⁸, podstawowych zasad porządku prawnego²⁹ lub innego ważnego interesu terytorium, na które go skierowano; w przypadku Polski przez taki interes należy rozumieć także zobowiązania wynikające z jej członkostwa w Unii Europejskiej (art. 11 ust. 2 Porozumienia).

Kolejne zasady, na których opiera się Porozumienie to: zasada informacji (art. 11 ust. 2) oraz zasada przychylności dla porządku prawnego strony wzywającej (art. 11 ust. 3). Są to standardowe zasady międzynarodowej współpracy prawnej w sprawach karnych. Pierwsza wskazuje, że organy centralne powinny niezwłocznie się informować o wyniku postępowania w przedmiocie wykonania wniosku, w tym o odmowie jego

²⁵ M. Kurowski, (w:) D. Świecki (red.), Komentarz aktualizowany do art. 2 Kodeksu postępowania karnego, teza 5, Lex/el.

²⁶ Chodzi tu o doniosłe prawa, których źródłem przyrodzona godność osobowa każdego człowieka służące jednostce w świetle norm prawa międzynarodowego, wewnątrzpaństwowego lub ponadpaństwowego (Z. Hołda, (w:) Z. Hołda i in., Prawa człowieka. Zarys wykładu, Warszawa 2014, s. 11–12). Ujmując rzecz bardziej precyzyjnie można stwierdzić, że prawa człowieka to specyficznie rozwarstwione, naturalne możliwości ludzkie, co do zasady indywidualne, lecz zdeterminowane społecznie, równe, niezbywalne, trwałe czasowo, uniwersalne podmiotowo, przedmiotowo i terytorialnie (do pewnego stopnia również kulturowo), konieczne (wymuszające ochronę prawną) oraz zawsze wynikające z przyrodzonej każdemu człowiekowi godności osobowej (C. Mik, Koncepcja normatywna europejskiego prawa praw człowieka, Toruń 1994, s. 17).

²⁷ Suwerenność państwa to samowładność i całowładność, brak podporządkowania innym podmiotom połączony ze zdolnością do podejmowania działań prawnych, w ramach których państwo wypełnia swoje funkcje (R. Kwiecień, Suwerenność państwa. Rekonstrukcja i znaczenie idei w prawie międzynarodowym, Kraków 2004, s. 93–95).

²⁸ *Lege non distinguente*: zarówno wewnętrznego jak i zewnętrznego. J. Czaputowicz definiuje bezpieczeństwo jako wolność od zagrożeń stwarzających niebezpieczeństwo dla przetrwania państwa (J. Czaputowicz, Bezpieczeństwo międzynarodowe. Współczesne koncepcje, Warszawa 2012, s. 7).

²⁹ Nie chodzi tu o normy o charakterze reguł szczegółowych, a o normy o charakterze ogólnym, fundamentalnym, zasadniczym. Na tle innych norm prawnych zasady prawa wyróżniają się ponadprzeciętną doniosłością aksjologiczną, funkcjonalną i hierarchiczną (L. Leszczyński, G. Maroń, Pojęcie i treść zasad prawnych. Uwagi porównawcze, *Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska, sectio G*, Vol. LX, 1 2013, s. 81. Więcej na ten temat: S. Wronkowska, M. Zieliński, Z. Ziemiński, *Zasady prawa. Zagadnienia podstawowe*, Warszawa 1974; M. Kordela, *Zasady prawa. Studium teoretycznoprawne*, Poznań 2012).

wykonania oraz o przyczynie odmowy, a także udzielać sobie odpowiedzi na zapytania w przedmiocie wykonywania wniosku. Z drugiej wynika, że do czynności procesowych dokonywanych na wniosek sądu lub prokuratora tajwańskiego, stosuje się ustawy polskie. Należy jednak uczynić zadość życzeniom tych organów, aby przy dokonywaniu czynności zachowano szczególnie tryb postępowania lub formę, jeżeli nie jest to sprzeczne z zasadami porządku prawnego Rzeczypospolitej Polskiej³⁰. Przez pojęcie zasady porządku prawnego należy rozumieć reguły natury ogólnej. Na pewno trafne będzie objęcie zakresem tego pojęcia wielu gwarancji konstytucyjnych, a także podstawowych zasad procesu karnego, takich jak prawo do obrony, prawo do odmowy składania wyjaśnień czy też zakaz uzyskiwania dowodu w warunkach wyłączających swobodę wypowiedzi³¹.

Stosownie do artykułu 9 Porozumienia organy centralne we wzajemnej korespondencji dotyczącej spraw nim objętych będą używać własnych języków urzędowych³² załączając tłumaczenie na język angielski. Wybór ten jest podyktowany względami pragmatycznymi. W związku z tym polski sąd lub prokurator kierujący wnioskiem na Tajwan powinien przesłać go do polskiego organu centralnego wraz z tłumaczeniem³³.

Należy się spodziewać, że najwięcej wniosków będzie dotyczyć wzajemnej pomocy prawnej³⁴. W związku z tym art. 3 Porozumienia wskazu-

---

³⁰ Zob. art. 588 § 4 k.p.k. Nie jest też wykluczone stosowanie „reżymu hybrydowego”, tj. prawa polskiego, jednak z modyfikacjami dostosowujący je – tak dalece jak to możliwe z poszanowaniem zasad polskiego porządku prawnego – do wymogów prawa obcego (M. Janicz, Komentarz do art. 588 Kodeksu postępowania karnego, teza 3, Lex/el).

³¹ Postanowienie SN z dnia 8 lutego 2006 r., sygn. III KK 370/04, Lex nr 176060.

³² Język urzędowy to pojęcie węższe niż „język państwowy”, którym posługują się organy państwa w kontaktach ze swymi obywatelami. Ten ostatni nie wyklucza możliwości posługiwania się w odniesieniu do pewnej kategorii osób innym językiem urzędowym. Obecnie, zgodnie z art. 27 Konstytucji RP, jedynym językiem urzędowym w Polsce jest język polski (P. Tułaja, Komentarz do art. 27 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, Lex/el). Tym samym nie jest dopuszczalne urzędowanie organów władzy publicznej czyli wykonywanie przez nie konstytucyjnych lub ustawowych kompetencji, choćby niewładczych, w innym języku, chyba że z istoty danej czynności wynika konieczność posłużenia się językiem obcym (uchwała TK z dnia 14 maja 1997, sygn. W 7/96, OTK 1997, nr 2, poz. 27).

³³ Zob. § 10 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 stycznia 2002 r. w sprawie szczegółowych czynności sądów w sprawach z zakresu międzynarodowego postępowania cywilnego oraz karnego w stosunkach międzynarodowych, Dz. U. z 2002 r., Nr 17 poz. 164 z późn. zm.

³⁴ Porozumienie nie definiuje tego pojęcia. W praktyce obrotu międzynarodowego wzajemną pomoc prawną w sprawach karnych określa się jako proces, w którym państwo zwraca się o lub udziela innemu państwu pomocy przy doręczaniu dokumentów sądo-

je, że organy centralne będą dążyć do zapewnienia sprawnej współpracy sądów i Prokuratur w tym zakresie zgodnie z mającym zastosowanie prawem krajowym i Porozumieniem. Pomoc prawna może być udzielona w związku z jakimkolwiek postępowaniem przygotowawczym, czynnościami wyjaśniającymi lub postępowaniem sądowym mającym za przedmiot czyn uznany przez prawo krajowe za przestępstwo. Pojęcie przestępstwa w tym kontekście ma charakter autonomiczny. Należy wyklądać je szeroko, w sposób wskazany wyżej przy omawianiu zakresu przedmiotowego Porozumienia. Wzajemna pomoc prawna obejmuje w szczególności przesyłanie wniosków o:

- odbieranie zeznań lub oświadczeń od osób, w tym odbieranie w formie wideokonferencji zeznań lub oświadczeń od osoby znajdującej się na terytorium, na które skierowano wezwanie,
- dostarczanie dokumentów, zapisów i dowodów rzeczowych,
- ustalanie miejsca pobytu lub tożsamości osób,
- doręczanie dokumentów,
- wykonywanie wniosków o przeszukanie i zatrzymanie rzeczy,
- oględziny rzeczy i miejsc,
- pomoc w postępowaniach związanych z zamrażaniem lub przypadkiem aktywów³⁵.

Protokoły czynności dowodowych sporządzone przez stronę tajwańską będą traktowane jak protokoły sporządzone w Polsce, jeżeli sposób przeprowadzenia czynności nie będzie sprzeczny z zasadami porządku

---

wych i zbieraniu dowodów na potrzeby postępowania karnego (<https://www.unodc.org/e4j/en/organized-crime/module-11/key-issues/mutual-legal-assistance.html>, dostęp w dniu 25 lipca 2022 r.). W polskiej nauce prawa przez wzajemną pomoc prawną rozumie się jednak szerzej i obejmuje nie tylko tzw. rekwizycję (wykonanie na prośbę innego państwa określonych czynności procesowych, służących wyłącznie prowadzonymu w owym państwie postępowaniu, którego wynik nie jest przedmiotem zainteresowania państwa udzielającego pomocy), lecz także zaawansowane formy pomocy prawnej lub współdziałania dwu lub więcej państw mających obopólny interes prawny w wyjaśnieniu sprawy (T. Gardocka, (w:) L. Gardocki (red.), *Prawo karne międzynarodowe. Zarys systemu*, Warszawa 2017, s. 327). W takim ujęciu pomocą prawną będzie nie tylko doręczanie dokumentów sądowych, czy zbieranie dowodów, lecz także wspólne zespoły śledcze.

³⁵ P. Kołodziejcki, *Doręczenia w obrocie międzynarodowym w sprawach karnych*, *Prokuratura i Prawo* 2012, nr 4, s. 74–75, P. Opitek, *Wybrane aspekty pozyskiwania dowodów cyfrowych w sprawach karnych*, *Prokuratura i Prawo* 2018, nr 7–8, s. 71–73, A. M. Osula, *Mutual legal assistance & other mechanisms for accessing extraterritorially located data*, *Masaryk University Journal of Law and Technology*, vol. 9; A. Ochnio, *Blokada rachunku i wstrzymanie transakcji jako środki przymusu w procesie karnym*, Warszawa 2015, s. 181–205.

prawnego w Rzeczypospolitej Polskiej³⁶. Oceniając dopuszczalność przeprowadzonych na Tajwanie dowodów organy polskie będą musiały uwzględnić standardy wynikające z orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka³⁷.

Stosownie do artykułu 4 Porozumienia organy centralne będą udzielać sobie możliwie najszerszej pomocy w zakresie ekstradycji, zgodnie z mającym zastosowanie prawem krajowym i Porozumieniem, dążąc do tego, by wydawanie osób ściganych za popełnienie przestępstwa, w celu przeprowadzenia postępowania karnego, zapobiegało ich bezkarności. Z kolei stosownie do artykułu 5 Porozumienia organy centralne będą udzielać sobie możliwie najszerszej pomocy w zakresie przekazywania skazanych, zgodnie z mającym zastosowanie prawem krajowym i Porozumieniem, dążąc do ułatwienia resocjalizacji we własnym społeczeństwie osób, które zostały pozbawione wolności na skutek popełnienia przez nie przestępstwa. Resocjalizacja (społeczna rehabilitacja) to najogólniej rzecz biorąc taki powrót skazanego do społeczeństwa, który charakteryzuje się nie tylko powstrzymaniem się od popełnienia przestępstw, ale także właściwym funkcjonowaniem w społeczeństwie (w środowisku rodzinnym, pracy, sąsiedztwie czy też w grupie rówieśniczej), czyli przestrzeganiem nie tylko norm prawnych, ale również społecznych i podstawowych norm etycznych³⁸. Powołane przepisy pozwalają na wydanie drugiej stronie osoby (ewentualnie na wystąpienie do drugiej strony o takie wydanie), w celu przeprowadzenia postępowania karnego (art. 4) albo wykonania kary albo innego środka związanego z pozbawieniem wolności, w tym środka zabezpieczającego, orzeczonego w postępowaniu karnym (art. 5). Porozumienie pozostawia określenie szczegółowych zasad i trybu postępowania w tego rodzaju sprawach prawu krajowemu. Zatem w Polsce zastosowanie mieć będą w szczególności przepisy rozdziału 64 (Wystąpienie o wydanie lub przewóz osób ściganych lub skazanych przebywających za granicą oraz o wydanie przedmiotów) i 65

---

³⁶ Art. 587 k.p.k. Więcej na ten temat: M. Kusa k, Dowody zagraniczne. Gromadzenie i dopuszczalność w polskim procesie karnym. Przewodnik z wzorami, Warszawa 2018, s. 72–102.

³⁷ Zob. A. Lach, Rzetelne postępowanie dowodowe w sprawach karnych w świetle orzecznictwa strasburskiego, Warszawa 2018, s. 181–200.

³⁸ Z. Hołda, K. Postulski, Komentarz do art. 67 Kodeksu karnego wykonawczego, tezy 36–38, Lex/el. Jest to rozwiązanie zgodne z art. 10 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych, zgodnie z którym system penitencjarny obejmować będzie traktowanie więźniów, którego zasadniczym celem będzie ich poprawa i rehabilitacja społeczna.

(Wydanie oraz przewóz osób ściganych albo skazanych lub wydanie przedmiotów na wniosek państw obcych) k.p.k.

Stosownie do artykułu 6 Porozumienia organy centralne będą udzielać sobie, na wniosek, zgodnie z mającym zastosowanie prawem krajowym i Porozumieniem, informacji o przepisach prawnych, które obowiązują lub obowiązywały na ich terytoriach, jak również o praktyce ich stosowania. Powołany przepis umożliwi Ministerstwu Sprawiedliwości Rzeczypospolitej Polskiej (polskiej Prokuraturze Krajowej) pozyskanie informacji niezbędnych do udzielania sądom powszechnym (jednostkom organizacyjnym prokuratury) informacji o prawie tajwańskim i praktyce jego stosowania (art. 51a ustawy z dnia 27 lipca 2001 – Prawo o ustroju sądów powszechnych, dalej: u.s.p.³⁹) w zakresie niezbędnym do rozstrzygnięcia sprawy karnej. Informacje mogą dotyczyć nie tylko norm sankcjonujących (prawo karne), ale i sankcjonowanych (prawo administracyjne, cywilne itp.). Organy centralne mogą też wykorzystać Porozumienie dla potrzeb pozyskiwania informacji o prawie karnym poza konkretnym postępowaniem i nie dla jego celów, np. dla potrzeb analiz prawnoporównawczych. W sprawach innych niż karne (współpraca sądowa w konkretnych sprawach cywilnych i współpraca organów centralnych wymagająca pozyskiwania informacji z dziedzin innych niż prawo karne) współpraca z Tajwanem odbywać się będzie – jak dotychczas – na zasadzie wzajemności.

Na podstawie artykułu 7 Porozumienia organy centralne mogą przekazywać sobie, zgodnie z mającym zastosowanie prawem krajowym i Porozumieniem, informacje niezbędne do ścigania i zapobiegania przestępstwom, w tym przestępstwom o charakterze terrorystycznym. Przekazywanie informacji pozostawione jest całkowicie swobodnej ocenie organów centralnych. Oznacza to, że organy polskie nie będą nigdy zobowiązane do przekazania na Tajwan jakichkolwiek informacji. Nadmienić należy, że Porozumienie nie tylko nie zobowiązuje, ale nawet nie uprawnia władz polskich do takiego przekazania (w myśl powołanego przepisu uprawnienie takie musi wynikać z prawa krajowego). W szczególności zawarcie Porozumienia nie oznacza rozszerzenia kręgu podmiotów uprawnionych do pozyskiwania informacji z Krajowego Centrum Informacji Kryminalnych⁴⁰. Zawarcie w Porozumieniu omawianego po-

---

³⁹ Zob. P. Domagała, A. Andrzejewska-Pałucka, Prawo międzynarodowe i prawa człowieka w znowelizowanym prawie o ustroju sądów powszechnych, *Kwartalnik Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury* 2018, nr 3 (31), s. 15–17.

⁴⁰ Art. 19 ustawy z dnia 6 lipca 2001 r. o przetwarzaniu informacji kryminalnych (tekst jedn. Dz. U. z 2019 r., poz. 2126).

stanowienia ma na celu zademonstrowanie dobrej woli Polski i Tajwanu dążących do współpracy także przy zapobieganiu przestępczości przez wymianę informacji i umożliwienie organom tajwańskim dzielenia się informacjami. Z uwagi na to, że z Tajwanem nie zawarto porozumienia o wzajemnej ochronie informacji niejawnych nie można tam przekazać informacji, których nieuprawnione ujawnienie spowodowałoby lub mogło spowodować szkody dla RP albo byłoby niekorzystne, także w trakcie ich opracowywania oraz niezależnie od formy i sposobu ich wyrażenia⁴¹, objętych klauzulą tajności w rozumieniu ustawy z dnia 5 sierpnia 2010 r. o ochronie informacji niejawnych.

Współpraca na podstawie Porozumienia wiąże się z przetwarzaniem danych osobowych. Z tego względu jego artykuł 12 wskazuje, że dane osobowe przekazywane w sprawach objętych Porozumieniem będą chronione zgodnie z mającym zastosowanie prawem Polski, Tajwanu i Unii Europejskiej.

Mając zastosowanie prawo polskie to art. 51 Konstytucji RP gwarantujący obywatelom Polski (i z uwagi na zasadę swobody przepływu osób i zakaz dyskryminacji – obywatelom Unii) prawo do ochrony danych osobowych⁴².

W chwili obecnej prawo Unii nie reguluje kwestii przetwarzania danych osobowych w sprawach objętych Porozumieniem. Tym niemniej zawarcie w Porozumieniu odwołania do prawa Unii było niezbędne z uwagi na jego dynamiczny rozwój w tym zakresie, tak że nie można wykluczyć, iż w przyszłości obejmie ono także współpracę międzynarodową w sprawach karnych i udostępnianie państwom trzecim danych z akt sądowych.

Uzasadniając wyżej wskazany wniosek odnoszący się do zakresu zastosowania prawa Unii stwierdzić należy, że w sprawach, o których mowa w Porozumieniu nie będzie mieć zastosowanie RODO⁴³. Jak wynika z jego art. 2 ust. 2 lit d) nie ma ono zastosowania do przetwarzania da-

---

⁴¹ T. S z e w c, *Ochrona informacji niejawnych. Komentarz*, Warszawa 2006, s. 65.

⁴² Art. 51. 1. Nikt nie może być obowiązany inaczej niż na podstawie ustawy do ujawniania informacji dotyczących jego osoby. 2. Władze publiczne nie mogą pozyskiwać, gromadzić i udostępniać innych informacji o obywatelach niż niezbędne w demokratycznym państwie prawnym. 3. Każdy ma prawo dostępu do dotyczących go urzędowych dokumentów i zbiorów danych. Ograniczenie tego prawa może określić ustawa. 4. Każdy ma prawo do żądania sprostowania oraz usunięcia informacji nieprawdziwych, niepełnych lub zebranych w sposób sprzeczny z ustawą. 5. Zasady i tryb gromadzenia oraz udostępniania informacji określa ustawa.

⁴³ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych).

nych przez właściwe organy do celów zapobiegania przestępczości, prowadzenia postępowań przygotowawczych, wykrywania i ścigania czynów zabronionych lub wykonywania kar, w tym ochrony przed zagrożeniami dla bezpieczeństwa publicznego i zapobiegania takim zagrożeniom.

Zastosowania nie będzie mieć także tzw. dyrektywa policyjna (dalej: DODO⁴⁴), a ściślej wdrażająca ją ustawa z dnia 14 grudnia 2018 r. o ochronie danych osobowych przetwarzanych w związku z zapobieganiem i zwalczaniem przestępczości⁴⁵ (dalej: u.o.d.o.p.)⁴⁶. Stosownie do art. 3 pkt 1 u.o.d.o.p. nie ma ona zastosowania do ochrony danych osobowych znajdujących się w aktach spraw lub czynności lub urządzeniach ewidencyjnych prowadzonych na podstawie Kodeksu postępowania karnego, Kodeksu karnego wykonawczego, Kodeksu karnego skarbowego, Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia, ustawy – Prawo o prokuraturze, ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich⁴⁷. Wynika to z faktu, że stosownie do art. 2 ust. 3 lit a) DODO nie ma ona zastosowania do przetwarzania danych osobowych w ramach działalności nieobjętej zakresem prawa Unii, a prawo Unii zasadniczo rzecz biorąc nie obejmuje współpracy z państwami trzecimi w sprawach karnych.

Przede wszystkim jednak, stosowanie do art. 2 ust. 2 DODO ma ona zastosowanie tylko do przetwarzania danych stanowiących lub mających stanowić część „zbioru danych” w technicznym rozumieniu tego pojęcia, które nie obejmuje akt spraw prowadzonych na podstawie k.p.k. Warunkiem uznania danego zestawu danych osobowych za „zbiór” jest uporządkowanie w nim danych w taki sposób, aby można było odszukać żądaną informację bez potrzeby przeszukiwania całego zbioru, przy czym

---

⁴⁴ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/680 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych przez właściwe organy do celów zapobiegania przestępczości, prowadzenia postępowań przygotowawczych, wykrywania i ścigania czynów zabronionych i wykonywania kar oraz w sprawie swobodnego przepływu takich danych, i uchylająca decyzję ramową Rady 2008/977/WSiSW.

⁴⁵ Dz.U. z 2019 r., poz. 125.

⁴⁶ <https://uodo.gov.pl/pl/138/706>, dostęp w dniu 25 lipca 2022 r. Skądinąd pozwalają na przekazanie danych za granicę. W szczególności z art. 21 u.o.d.o. wynika, że właściwy organ może przesyłać lub udostępniać dane osobowe państwu trzeciemu po uprzednim zweryfikowaniu, w miarę potrzeby i możliwości, prawidłowości, kompletności i aktualności tych danych, chyba że mogłoby to stanowić zagrożenie praw i wolności człowieka i obywatela.

⁴⁷ Regulację tę uzupełnia postanowienie art. 27 u.o.d.o.p. w odniesieniu do danych osobowych zgromadzonych w postępowaniach prowadzonych na podstawie ww. ustaw. Przepis ten wskazuje, że prawa osób, których dane dotyczą, są wykonywane wyłącznie na podstawie i w zakresie przewidzianym przez przepisy regulujące te postępowania.

dane muszą być uporządkowane, według co najmniej dwóch określonych kryteriów odnoszących się do osób fizycznych (zbiór ma być uporządkowany w taki sposób, aby można było odszukać dane osobowe bez potrzeby przeszukiwania całego zbioru)⁴⁸. Oczyszczając przedpole dla dalszej analizy wskazać należy, że zestaw dokumentów zawierających dane osobowe nie jest zestawem danych osobowych⁴⁹. Z orzecznictwa TSUE wynika, że sam fakt, iż dokument lub zestaw dokumentów zawiera dane osobowe nie sprawia, że taki dokument lub zestaw dokumentów taki staje się „zestawem danych osobowych”, a tym bardziej zbiorem danych⁵⁰. Nie stanowią zatem danych osobowych, ani tym bardziej zestawu takich danych, dokumenty wchodzące w skład akt, np. protokoły, notatki i zapisy urzędowe, orzeczenia i zarządzenia. Co za tym idzie, zestaw gromadzący takie dokumenty nie jest zestawem danych osobowych. Nawet jednak gdyby akta sprawy karnej stanowiły „zestaw danych osobowych”, to i tak zestaw taki nie byłby uporządkowany w rozumieniu u.o.d.o.p. Ma to o tyle istotne znaczenie, że zbiory lub zestawy zbiorów, jak i ich strony tytułowe, które nie są uporządkowane według określonych kryteriów, nie wchodzą w zakres DODO⁵¹. Zestaw jest uporządkowany wtedy i tylko wtedy, gdy zawarte w nim dane są przedstawiane w określonej fizycznej lub logicznej jednorodnej uporządkowanej strukturze, co pozwala na odnalezienie poszukiwanych danych bez potrzeby przeglądania całego zestawu⁵². Na zakończenie tej części analizy wskazać należy, że zgodnie z definicją zbioru zawartą w art. 3 pkt 6 DODO, dane osobowe w zbiorze muszą być uporządkowane według co najmniej dwóch kryteriów. Wymóg istnienia kryteriów porządkujących dotyczy nie zbioru jako takiego, ale zawartych w nim danych osobowych, zatem akt sprawy karnej nie spo-

---

⁴⁸ Definicja zbioru danych zawarta jest w art. 4 pkt 17 u.o.d.o. Więcej na ten temat w orzecznictwie: wyrok TSUE z dnia 10 lipca 2018 r., w sprawie C–25/17, Jehovan tod-istajat, ECLI:EU:C:2018:551, a w doktrynie: M. Wróblewski, (w:) A. Grzelak (red.), Ustawa o ochronie danych osobowych przetwarzanych w związku z zapobieganiem i zwalczaniem przestępczości. Komentarz, Warszawa 2019, s. 95.

⁴⁹ W związku z tym za prawidłową należy uznać dotychczasową – aprobowaną przez Komisję Europejską – praktykę polską nieuznającą akt sprawy karnej za zbiór danych osobowych pomimo tego, że stosownie do § 43 zarządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 19 czerwca 2019 r. w sprawie organizacji i zakresu działania sekretariatów sądowych oraz innych działów administracji sądowej przewodniczący wydziału może zarządzić sporządzenie karty przeglądowej, na której wpisuje się kolejno pisma zawarte w aktach i numery ich kart i umieszczenie jej na początku każdego tomu akt.

⁵⁰ Wyrok TSUE z dnia 17 lipca 2014 r. w połączonych sprawach C 141/12 i C 372/12.

⁵¹ Motyw 18 preambuły DODO.

⁵² Wyrok WSA w Warszawie z dnia 29 kwietnia 2015 r., sygn. II SA/Wa 1604/14.

sób uznać za zbiór danych osobowych, gdyż nie są uporządkowane w oparciu o kryteria dotyczące osób fizycznych⁵³, ale chronologicznie⁵⁴.

Tymczasem postępowania w przedmiocie wzajemnej pomocy prawnej (art. 3 Porozumienia), ekstradycji (art. 4 Porozumienia) i przekazywania osób skazanych (art. 5 Porozumienia) prowadzone są na podstawie k.p.k. (dane osobowe zawarte są w aktach), a prawa osób, których dane dotyczą są chronione wyłącznie na podstawie k.p.k.⁵⁵ Odnosząc się do kwestii danych przetwarzanych, w tym przekazywanych za granicę, przy udzielaniu informacji dotyczących ścigania i zapobiegania przestępstwom (art. 7 Porozumienia) uwzględnić należy to, że w Polsce mogą być one przetwarzane w związku z czynnościami procesowymi (dochodzeniowo-śledczymi) lub pozaprocessowymi (operacyjno-rozpoznawczymi). W pierwszym przypadku chronione są wyłącznie na podstawie k.p.k., a tylko tym drugim na podstawie DODO/u.o.d.o.p. Zważywszy jednak, że stosownie do art. 2 ust. 1 Porozumienia ma ono zastosowanie jedynie w sprawach należących do właściwości sądów i prokuratur, a więc współpracy procesowej – i w tym przypadku ochrona przysługuje na podstawie k.p.k., a DODO – u.o.d.o.p. nie ma zastosowania. Z kolei przy udzielaniu informacji o prawie i praktyce jego stosowania (art. 6 Porozumienia) przekazywanie danych osobowych za granicę nie następuje, gdyż normy prawne mają z natury rzeczy charakter ogólny i abstrakcyjny.

W celu dalszego rozwoju współpracy, uwzględniając przewidywaną intensyfikację kontaktów polsko-tajwańskich Porozumienie przewiduje mechanizm kontaktów roboczych (art. 13) i konsultacji (art. 10). Porozumienie nie zamyka też drogi do współpracy na innych niż ono podstawach prawnych (art. 14). Oznacza to w szczególności, że nawet jeśli strona tajwańska przestanie zapewniać wzajemność – a więc Porozumienie nie będzie mogło być stosowane ale nie zostanie formalnie wypowiedziane lub okres wypowiedzenia nie upłynie – współpraca będzie mogła się odbywać wyłącznie na podstawie polskiego prawa krajowego, zgodnie z którym brak wzajemności jest jedynie fakultatywną podstawą odmowy realizacji wniosku. Mechanizmy te są sprawdzone w praktyce

⁵³ Wyrok WSA w Warszawie z dnia 16 marca 2007 r., sygn. II SA/Wa 2110/06.

⁵⁴ § 44 zarządzenia Ministra Sprawiedliwości z 19 czerwca 2019 r. w sprawie organizacji i zakresu działania sekretariatów sądowych oraz innych działów administracji sądowej (Dz. Urz. MS 2019 r., poz. 138).

⁵⁵ Zob. art. 27 u.o.d.o. Ta decyzja ustawodawcy jest zrozumiała i racjonalna, gdyż umożliwia współpracę w sprawach karnych na zasadzie wzajemności, tj. z państwami z którymi nie zawarto żadnej umowy międzynarodowej w tym przedmiocie. Dlatego współpraca w sprawach karnych z Tajwanem była prawnie dopuszczalna także przed wejściem w życie Porozumienia.

i nawiązują do dobrych polskich doświadczeń związanych ze stosowaniem analogicznych postanowień art. 17 (stosunek do innych instrumentów) i 18 (konsultacje) zawartych w umowie o pomocy prawnej ze Stanami Zjednoczonymi.

Porozumienie będzie mieć zastosowanie do wszelkich wniosków złożonych po jego wejściu w życie, nawet jeśli odnośne czyny zabronione popełniono wcześniej lub wcześniej zapadł wyrok w sprawie osoby skazanej podlegającej przekazaniu (art. 15 Porozumienia). Jest to uzasadnione względami pragmatycznymi: celowością przyspieszenia i uproszczenia obrotu we wszystkich sprawach.

Działając na podstawie art. 16 Porozumienia Biuro Polskie w Tajpej i Biuro Przedstawicielskie Tajpej w Polsce zawiadomiły się na piśmie o ukończeniu procedur wewnętrznych niezbędnych do wdrożenia Porozumienia na ich terytoriach. W Polsce procedura ta uległa zakończeniu z chwilą wejścia w życie ustawy transponującej Porozumienie do polskiego porządku prawnego.

Porozumienie może zostać zmienione za zgodą Biura Polskiego w Tajpej i Biura Przedstawicielskiego Tajpej w Polsce. Z punktu widzenia prawa polskiego takie porozumienie o zmianie Porozumienia będzie wymagało ustawowej transpozycji. O wejściu w życie ustawy transponującej zawiadomiona zostanie strona tajwańska, która z kolei powinna zawiadomić stronę polską o ukończeniu swoich odpowiednich procedur wewnętrznych. Zmiany wejdą w życie z dniem otrzymania późniejszego z zawiadomień. Procedura ta jest szczegółowo opisana w art. 17 Porozumienia.

Porozumienie ma obowiązywać przez czas nieokreślony, ale może zostać wypowiedziane. Wypowiedzenie wymaga oświadczenia jednego lub drugiego biura przedstawicielskiego. Polska i Tajwan nie utrzymują stosunków dyplomatycznych, przeto oświadczenie powinno być skierowane do biura przedstawicielskiego drugiej strony, a nie do ministerstwa spraw zagranicznych lub organu centralnego. W celu uzyskania pewności prawa oświadczenie powinno być złożone na piśmie (pod rygorem nieważności). Okres wypowiedzenia wynosi 90 dni od doręczenia oświadczenia.

W razie wypowiedzenia współpraca i pomoc będą kontynuowane, a informacje dostarczane zgodnie z Porozumieniem dla wniosków złożonych przed dniem wejścia w życie wypowiedzenia. Na wypadek zakończenia obowiązywania Porozumienia dane osobowe będą nadal chronione w sposób w nim określony, co wprost wynika z jego art. 19.

Testimonium Porozumienia, zgodnie z którym sporządzono je w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach (alternaty), każdy w językach polskim,

chińskim i angielskim, przy czym wszystkie teksty są jednakowo autentyczne, ale w razie rozbieżności przy ich interpretacji tekst angielski będzie rozstrzygający, zawiera standardowe klauzule końcowe stosowane zarówno w traktatach⁵⁶, jak i aktach miękkiego prawa międzynarodowego. Zdecydowano się na przyznanie mocy rozstrzygającej tekstowi w języku angielskim, gdyż jest on znany zarówno stronie polskiej, jak i tajwańskiej.

3. Transpozycja Porozumienia

Transpozycja to uchwalenie aktu prawnego przenoszącego do krajowego porządku prawnego postanowienia nienależące do niego, aby stając się jego częścią nabrały mocy powszechnie obowiązującej. W polskim porządku prawnym sposobem transpozycji jest uchwalenie ustawy dosłownie powtarzającej recypowane normy (w praktyce przepisuje się ich treść do ustawy lub co ze względów techniczno-legislacyjnych dogodniejsze do załącznika do niej)⁵⁷. Bez transpozycji Polska nie byłaby w stanie wykonywać Porozumienia. Od strony praktycznej odnotować należy, że ustawa transponująca⁵⁸ jest wzorowana na sprawdzonym w praktyce modelu przyjętym na potrzeby transpozycji instrumentu o unikaniu podwójnego opodatkowania⁵⁹. Pewne odstępstwa zostały omówione w dalszej części niniejszego artykułu.

Nadmienić należy, że stosownie do art. 2 ust. 1 ustawy transponującej ilekroć w przepisach odrębnych jest mowa o umowie międzynarodowej, której Rzeczpospolita Polska jest stroną, należy przez to rozumieć również Porozumienie. Owe „przepisy odrębne” to przede wszystkim art. 615

⁵⁶ Por. art. 33 KWPT.

⁵⁷ W. Czaplinski, A. Wyrozumska, *Prawo międzynarodowe publiczne. Zagadnienia systemowe*, Warszawa 2014, s. 519.

⁵⁸ Ustawa z dnia 16 grudnia 2020 r. o zasadach współpracy prawnej w sprawach karnych między Rzeczpospolitą Polską i terytorium, do którego stosuje się prawo karne należące do właściwości Ministra Sprawiedliwości Tajwanu (dalej: ustawa transponująca) została opublikowana w Dz. U. z 2021 r., poz. 230. Materiały legislacyjne są dostępne na stronie internetowej Rządowego Centrum Legislacji: <https://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12336353/katalog/12702787#12702787>, Sejmu <http://www.sejm.gov.pl/Sejm9.nsf/PrzebiegProc.xsp?id=BA297DD348EC49D1C125863E0045834F>, Senatu <https://www.senat.gov.pl/prace/proces-legislacyjny-w-senacie/ustawy-uchwalone-przez-sejm/ustawy-uchwalone-przez-sejm/ustawa,1070.html>, dostęp w dniu 25 lipca 2022 r.).

⁵⁹ Zob. ustawa z dnia 15 grudnia 2016 r. o zasadach unikania podwójnego opodatkowania oraz zapobiegania uchylaniu się od opodatkowania w zakresie podatków od dochodu stosowanych przez Rzeczpospolitą Polską i terytorium, do którego stosuje się prawo podatkowe należące do właściwości Ministra Finansów Tajwanu (Dz. U. z 2016 r., poz. 2244).

§ 2 k.p.k. oraz § 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie szczegółowych czynności sądów w sprawach z zakresu międzynarodowego postępowania cywilnego oraz karnego w stosunkach międzynarodowych⁶⁰, stanowiące o pierwszeństwie umów międzynarodowych w stosunku do krajowych aktów prawnych. Chociaż Porozumienie nie jest umową międzynarodową, posiłkowo i w drodze analogii przy jego wykładni i stosowaniu można wykorzystywać dorobek praktyki i doktryny ukształtowany na potrzeby wykładni i stosowania umów międzynarodowych⁶¹, albowiem pełni ono taką funkcję jak umowa.

Stosownie do art. 2 ust. 2 ustawy transponującej ilekroć w przepisach prawa o postępowaniu w sprawach karnych ze stosunków międzynarodowych⁶² i odpowiedzialności za przestępstwa popełnione za granicą⁶³ jest mowa o państwie obcym lub innym państwie należy przez to rozumieć również terytorium, do którego stosuje się prawo karne należące do właściwości Ministra Sprawiedliwości Tajwanu. W szczególności do Tajwanu będą miały zastosowanie przepisy rozdziału 62, 64, 65, 66, 67 k.p.k. Przyjęte rozwiązanie podyktowane jest koniecznością zapewnienia wewnętrznej spójności systemu prawa oraz umożliwienia stosowania do przestępstw popełnionych na Tajwanie przepisów rozdziału XIII k.k. (Odpowiedzialność za przestępstwa popełnione za granicą) w pełnym zakresie (*de lege lata* jest to możliwe jedynie w drodze analogii na korzyść sprawcy).

Stosowanie określonych w Porozumieniu „zasad współpracy” (zob. art. 1 ustawy transponującej) będzie uzależnione od wzajemności po stronie tajwańskiej (art. 4 ust. 1 ustawy transponującej). Informacja w przedmiocie stosowania Porozumienia na Tajwanie (o wzajemności lub jej braku w szczególności z uwagi na wygaśnięcie Porozumienia) została – stosownie do art. 4 ust. 2 ustawy transponującej – podana do pu-

---

⁶⁰ Dz. U. z 2002 r., Nr 17, poz. 164 z późn. zm.

⁶¹ Zob. M. Lasota, A. Zienkiewicz, Dyrektywy interpretacyjne umów międzynarodowych, *Studia Prawnoustrojowe* 2009, nr 9, 423–432. Należy wyraźnie zaznaczyć, że zawarte w niniejszym artykule odniesienia do orzecznictwa Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości, Konwencji wiedeńskiej o prawie traktatów, orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego, Sądu Najwyższego, sądów powszechnych dotyczącego interpretacji umów międzynarodowych nie oznaczają, że autorzy uważają Porozumienie za umowę międzynarodową. Dorobek ten wykorzystywany być musi „odpowiednio”, a więc przy uwzględnieniu specyfiki Porozumienia.

⁶² Chodzi tu w szczególności o przepisy Działu XIII k.p.k. (Postępowanie w sprawach karnych ze stosunków międzynarodowych) i rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 stycznia 2002 r. w sprawie szczegółowych czynności sądów w sprawach z zakresu międzynarodowego postępowania cywilnego oraz karnego w stosunkach międzynarodowych, Dz. U. z 2002 r., Nr 17, poz. 164 z późn. zm.

⁶³ Zob. art. 109–114 k.k.

blicznej wiadomości na podstawie art. 10 ust. 4 ustawy o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych⁶⁴. Powołany przepis ustawy transponującej nawiązuje do sprawdzonego w praktyce rozwiązania przyjętego w ustawie o transpozycji instrumentu o unikaniu podwójnego opodatkowania doprecyzowując, że od wzajemności uzależnione jest nie stosowanie ustawy w całości (jako takiej), a zasad współpracy określonych w jej art. 1. W szczególności jeśli strona tajwańska przestanie zapewniać wzajemność, nie będzie to oznaczać niemożności zastosowania przez stronę polską – Ministra Sprawiedliwości – art. 4 ust. 2 ustawy transponującej.

Międzynarodowa współpraca w sprawach karnych oparta jest na zasadzie wzajemności, będącej pochodną suwerennej równości państw. Jej istotą jest zaciągnięcie zobowiązania wzajemnego przez państwo (terytorium) wezwane i wzywające. Treścią zobowiązania państwa wzywającego jest obietnica zrealizowania w przyszłości wniosku pochodzącego z państwa wezwanego⁶⁵. W prawie polskim pragmatycznie ujęto tę zasadę od strony negatywnej. Stwierdzenie wzajemności nie jest warunkiem realizacji wniosku. To jej brak może być ewentualnie podstawą odmowy realizacji⁶⁶. Stwierdzenie, że dane państwo (terytorium) nie zapewnia wzajemności, nie może nastąpić tylko na podstawie stwierdzenia, iż w przeszłości nie miały miejsca próby współpracy, lecz konieczne jest ustalenie, że terytorium to odmawia współpracy, choć miały miejsce sytuacje, w których organy polskie o nią się zwracały⁶⁷. Dlatego właśnie informację w przedmiocie wzajemności stosowania Porozumienia, a więc o tym, że wzajemność istnieje w chwili jego wejścia w życie oraz o tym, iż ewentualnie strona tajwańska przestała ją zapewniać (gdyby do tego kiedykolwiek doszło), poda do wiadomości publicznej Minister Sprawiedliwości. Jest to uzasadnione tym, że MSZ nie będzie dysponował informacjami w przedmiocie tego, czy Porozumienie jest przez Tajwan efektywnie wykonywane (zgodnie z Porozumieniem obrót z Tajwanem będzie odbywał się z pominięciem MSZ). Nadto takie rozwiązanie jest spójne

⁶⁴ Obwieszczenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 15 marca 2021 r. w sprawie stosowania na terytorium, do którego stosuje się prawo karne należące do właściwości Ministra Sprawiedliwości Tajwanu, Porozumienia między Biurem Polskim w Tajpej a Biurem Przedstawicielskim Tajpej w Polsce o współpracy prawnej w sprawach karnych, M.P. 2021 poz. 298.

⁶⁵ J. Żurek, Zasada wzajemności w obrocie ekstradycyjnym, Zeszyty Naukowe Instytutu Administracji AJD w Częstochowie 2017, nr 2 (16) s. 115.

⁶⁶ Art. 615 § 3 k.p.k.

⁶⁷ B. Augustyniak, Komentarz aktualizowany do art. 615 Kodeksu postępowania karnego, teza 7, Lex/el.

z art. 51a § 2 ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych („Sąd może zwrócić się do Ministra Sprawiedliwości również o udzielenie informacji co do istnienia wzajemności w stosunkach z państwem obcym”). Informacja w trybie art. 4 ust. 2 ustawy transponującej nie jest dla sądu wiążąca⁶⁸, podobnie jak wiążąca nie jest informacja w trybie 51a § 2 u.s.p.⁶⁹, ale Sąd nie może zająć w sposób dowolny innego stanowiska⁷⁰.

Ustawa transponująca weszła w życie dnia 18 lutego 2021 r., po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia⁷¹, ale współpraca z Tajwanem w trybie i na zasadach określonych w Porozumieniu (załączniku do ustawy) stała się możliwa nie od dnia wejścia ustawy w życie, ale od daty wejścia w życie Porozumienia zgodnie z jego art. 16 zd. 2, tj. w dniu zawiadomienia strony tajwańskiej o zakończeniu polskiej procedury krajowej transponującej Porozumienie (strona tajwańska zakończyła procedurę jako pierwsza). Dla jasności i zagwarantowania pewności prawnej data wejścia w życie Porozumienia (23 lutego 2021 r.) została – stosownie do art. 3 ustawy transponującej w zw. z art. 10 ust. 4 ustawy o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych – podana do publicznej wiadomości przez Ministra Sprawiedliwości⁷².

4. Wnioski

Mając na uwadze powyższe, w ocenie autorów, na zadane na wstępie niniejszego artykułu pytanie należy odpowiedzieć twierdząco: Porozumienie może być efektywnym instrumentem współpracy w sprawach karnych. Przemawiają za tym jego kompleksowość, szeroki zakres przedmiotowy oraz elastyczna i pozbawiona nadmiernej kazuistyki redakcja. Porozumienie harmonijnie wpisuje się w polski system prawny. Szczególne znaczenie dla przyspieszenia i uproszczenia obrotu mieć będzie przejście organów centralnych z systemu porozumiewania się drogą dy-

---

⁶⁸ Art. 8 § 1 k.p.k.

⁶⁹ Wynikające z powołanego przepisu u.s.p. zasada równoważności prawa polskiego i obcego oznacza też, że żaden organ nie może zastąpić sądu w ustaleniu treści prawa, może jedynie przy jej ustalaniu pomóc (P. Rylski, Komentarz do art. 1143 Kodeksu postępowania cywilnego, teza 10, Lex/el. Wypowiedzi doktryny odnoszące się do art. 1143 k.p.c. pozostają aktualne na gruncie art. 51a u.s.p., gdyż przepisy te mają taką samą treść).

⁷⁰ Art. 7 k.p.k.

⁷¹ Art. 5 ustawy transponującej.

⁷² Obwieszczenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 15 marca 2021 r. w sprawie daty wejścia w życie Porozumienia między Biurem Polskim w Tajpej a Biurem Przedstawicielskim Tajpej w Polsce o współpracy prawnej w sprawach karnych, M.P. 2021, poz. 297.

plomatyczną na system kontaktów bezpośrednich, w tym na poziomie eksperckim. Porozumienie zostało transponowane do krajowego porządku prawnego w racjonalnej, sprawdzonej w praktyce formie i nie narusza zobowiązań Polski wynikających z członkostwa w Unii Europejskiej.

Bibliografia

1. Augustyniak B., Komentarz aktualizowany do art. 615 Kodeksu postępowania karnego, Lex/el.
2. Czapliński W., Wyrozumska A., Prawo międzynarodowe publiczne. Zagadnienia systemowe, Warszawa 2014.
3. Czaputowicz J., Bezpieczeństwo międzynarodowe. Współczesne koncepcje, Warszawa 2012.
4. Domagała P., Andrzejewska-Pałucka A., Prawo międzynarodowe i prawa człowieka w znowelizowanym prawie o ustroju sądów powszechnych, Kwartalnik Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury 2018, nr 3 (31).
5. Gardocki L. (red.), Prawo karne międzynarodowe. Zarys systemu, Warszawa 2017.
6. Grzelak A., (red.), Ustawa o ochronie danych osobowych przetwarzanych w związku z zapobieganiem i zwalczaniem przestępczości. Komentarz, Warszawa 2019.
7. Hołda Z. i in., Prawa człowieka. Zarys wykładu, Warszawa 2014.
8. Hołda Z., Postulski K., Komentarz do art. 67 Kodeksu karnego wykonawczego, Lex/el.
9. Hulme M. H., Preambles in Treaty Interpretation, University of Pennsylvania Law Review 2016, tom 164, nr 5.
10. Janicz M., Komentarz do art. 588 Kodeksu postępowania karnego, Lex/el.
11. Kordela M., Zasady prawa. Studium teoretycznoprawne, Poznań 2012R. Kwiecień, Suwerenność państwa. Rekonstrukcja i znaczenie idei w prawie międzynarodowym, Kraków 2004.
12. Kusak M., Dowody zagraniczne. Gromadzenie i dopuszczalność w polskim procesie karnym. Przewodnik z wzorami, Warszawa 2018.
13. Lach A., Rzetelne postępowanie dowodowe w sprawach karnych w świetle orzecznictwa strasburskiego, Warszawa 2018.
14. Lasota M., A. Zienkiewicz, Dyrektywy interpretacyjne umów międzynarodowych, Studia Prawnoustrojowe 2009, nr 9.

15. Leszczyński L., Maroń G., Pojęcie i treść zasad prawnych. Uwagi porównawcze, *Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska, sectio G*, Vol. LX, 1 2013.
16. Marek A., *System Prawa Karnego*, Tom 1. Zagadnienia ogólne, Warszawa 2010.
17. Mik C., *Koncepcja normatywna europejskiego prawa praw człowieka*, Toruń 1994.
18. Ochnio A., *Blokada rachunku i wstrzymanie transakcji jako środki przymusu w procesie karnym*, Warszawa 2015.
19. Opitek P., Wybrane aspekty pozyskiwania dowodów cyfrowych w sprawach karnych, *Prokuratura i Prawo* 2018, nr 7–8.
20. Osula A. M., Mutual legal assistance & other mechanisms for accessing extraterritorially located data, *Masaryk University Journal of Law and Technology*, vol. 9.
21. Rylski P., Komentarz do art. 1143 Kodeksu postępowania cywilnego, Lex/el.
22. Steinborn S., Komentarz aktualizowany do art. 613 Kodeksu postępowania karnego, Lex/el.
23. Szewc T., *Ochrona informacji niejawnych. Komentarz*, Warszawa 2006.

Agreement on Cooperation in Criminal Matters between Poland and Taiwan

Abstract

Once intensified, the relations between Poland and Taiwan necessitated expanding a legal basis for cooperation. Signed in Taipei on 17 June 2019, the Agreement on Legal Cooperation in Criminal Matters between the Polish Office in Taipei and the Taipei Representative Office in Poland entered into force on 18 February 2021. The Agreement is by no means an international treaty within the meaning of the Vienna Convention on the Law of the Treaties. The parties to the Agreement are representative offices of Poland and Taiwan. The Agreement has been transposed into the Polish legal system under the Act of 16 December 2020 on the principles of cooperation in criminal matters between the Republic of Poland and the territory that applies criminal law that falls within the competence of the Minister of Justice of Taiwan. The Agree-

ment governs principles and procedures for mutual legal assistance, extradition, transfer of sentenced persons, and sharing of information necessary to prosecute and prevent crime, including terrorism. It streamlines and speeds up relevant proceedings. Specifically, the Agreement provides for direct communication between Polish and Taiwanese central authorities (i.e. ministries of justice), including communication on an expert level. Therefore, the Agreement is believed to be capable of being an effective instrument of cooperation in criminal matters.

Key words

Taiwan, international cooperation in criminal matters, extradition, mutual legal assistance, transfer of sentenced persons.